

Wymagania na oceny do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum „Poznać przeszłość. Zakres podstawowy” kl. 2

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Europa i Nowy Świat						
Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none">Przyczyny wielkich odkryć geograficznychWyprawy PortugalczykówOdkrycia HiszpanówPodróż dookoła świataZnaczenie wielkich odkryć geograficznychCywilizacje prekolumbijskie i ich osiągnięcia	<ul style="list-style-type: none">– lokalizuje w czasie i przestrzeni: wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522)– identyfikuje postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana– wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	<ul style="list-style-type: none">– stosuje pojęcie <i>karawela</i>– identyfikuje postać Bartolomeu Diasa– przedstawia osiągnięcia: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana– wymienia ludy prekolumbijskie zamieszkujące Amerykę Środkową i Andy– wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów– wyjaśnia, na czym polegało przełomowe	<ul style="list-style-type: none">– stosuje pojęcia: <i>busola, cywilizacja prekolumbijska</i>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488)– identyfikuje postać Bartolomeu Diasa,– wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych– wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych	<ul style="list-style-type: none">– stosuje pojęcia: <i>karaka, kwadrant, astrolabium, laska św. Jakuba</i>– lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje prekolumbijskie, założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415), pokonanie przesmyku łączącego Amerykę Północną z Południową przez Hiszpanów (1513)– identyfikuje postacie: Juana Sebastiána Elcaño,	<ul style="list-style-type: none">– ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków

		<ul style="list-style-type: none"> – wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych 	<p>znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba – opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem – wymienia osiągnięcia cywilizacji Majów, Azteków i Inków 	<p>Ameriga Vespucciego</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata – porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia znaczenie wyprawy Ameriga Vespucciego dla wiedzy geograficznej Europejczyków – charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych, uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy 	
--	--	--	---	---	---	--

Podboje kolonialne i ich skutki	<ul style="list-style-type: none"> • Początki konkwisty w Ameryce • Handel kolonialny • Niewolnictwo w Nowym Świecie • Gospodarka europejska po odkryciach geograficznych • Skutki ekspansji kolonialnej 	<p>– stosuje pojęcia: <i>konkwista, dualizm gospodarczy, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</i></p> <p>– wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu – wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe wewnątrz tego procesu)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>metropolia, faktoria, kompania handlowa, manufaktura, inflacja, płodozmian, folwark, wczesny kapitalizm</i></p> <p>– wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii w Ameryce</p> <p>– wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– omawia rozwój gospodarczy Europy Zachodniej w XVI w.</p> <p>– przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>gielda towarowa, rolnictwo intensywne, rolnictwo ekstensywne</i></p> <p>– omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał model handlu w ramach tzw. złotego trójkąta</p> <p>– omawia zmiany w handlu europejskim wywołane ekspansją kolonialną</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki</p>	<p>– lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543)</p> <p>– charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków, uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p> <p>– charakteryzuje czynniki, które zadecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy</p>	<p>– ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europejczyków i ludów kolonizowanych</p> <p>– ocenia postępowanie Europejczyków wobec rdzennych mieszkańców Ameryki</p> <p>– ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>
---------------------------------	---	--	--	--	---	---

Kultura i sztuka renesansu	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia • Literatura odrodzenia • Sztuka renesansu • Architektura czasów odrodzenia • Nauka w okresie odrodzenia 	<p>– stosuje pojęcia: <i>odrodzenie (renesans), humanizm, teoria heliocentryczna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie renesans w Europie (od drugiej połowy XV do XVI w.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja Kopernika, Michała Anioła Buonarottiego, Leonarda da Vinci</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>mecenat, rewolucja naukowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1450)</p> <p>– identyfikuje postacie: Williama Szekspira, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga,</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki</p> <p>– charakteryzuje główne cechy humanizmu renesansowego</p> <p>– identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne literatury odrodzenia</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>makiawelizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwsze wydanie <i>O obrotach sfer niebieskich</i> Mikołaja Kopernika (1543)</p> <p>– identyfikuje postacie: Francesca Petrarki, Dantego Alighieri, Niccola Machiavellego, Giovanniego Boccaccia, Donata Bramante, Albrechta Dürera, Jeana Bodina, Thomasa More’a, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiago</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Jeana Bodina, Thomasa More’a, Niccola Machiavellego– przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Włochy</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>manieryzm, inkunabuł</i></p> <p>– identyfikuje postacie: François Rabelais’go, Miguela de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreasa Vessaliusa, Donatella, Jana van Eycka, Rogera van der Weydena, Hieronimusa Boscha, Hansa Memlinga, Hansa Holbeina Młodsze, Pietera Breugela Starszego, Sofonisby Anguissoli</p> <p>– opisuje najważniejsze dokonania i odkrycia naukowe okresu renesansu</p> <p>– porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok</p>	<p>– porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w różnych krajach europejskich</p> <p>– ocenia dorobek sztuki i literatury doby renesansu</p>
----------------------------	--	---	---	---	--	---

			– wyjaśnia, na czym polegał przełom naukowy doby renesansu – wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. <i>człowiek renesansu</i>	stały się kolebką renesansu – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku	poprzedzających odrodzenie	
Reformacja w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny reformacji • Luter i początki reformacji • Luteranizm • Wojny religijne • Kalwinizm • Anglikanizm • Następstwa reformacji 	– stosuje pojęcia: <i>reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm</i> – lokalizuje w czasie: wystąpienie Marcina Lutra (1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555) – identyfikuje postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII – wymienia przyczyny reformacji – omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech – wyjaśnia, jakie były skutki reformacji	– stosuje pojęcia: <i>celibat, odpust, zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, Akt supremacji, kościół narodowy</i> – lokalizuje w czasie: wojnę chłopską w Niemczech (1524–1526), ogłoszenie Aktu supremacyjnego (1534) – identyfikuje postać Tomasza Müntzera – wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w. – przedstawia osiągnięcia Marcina	– stosuje pojęcia: <i>symonia, nepotyzm, anabaptyzm, Związek Szmalkaldzki, purytanizm, tumult</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy <i>protestanci</i> (1529) – identyfikuje postacie: Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego – wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej	– identyfikuje postacie: Jana Wiklefa, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta – wyjaśnia, jakie skutki przyniosła radykalizacja nurtów reformacji – opisuje przebieg rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie – przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji	– porównuje zasady nowych wyznań: luterńskiego, kalwińskiego – ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji

			<p>Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutra – omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu – wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych – omawia przebieg reformacji w Europie (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia organizację Kościoła kalwińskiego – omawia okoliczności powstania Kościoła anglikańskiego – przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech 		
Reforma katolicka	<ul style="list-style-type: none"> • Reforma katolicka i kontrreformacja • Sobór trydencki • Inkwizycja i cenzura • Wojny religijne 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>kontrreformacja, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i> – lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545– 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>reforma katolicka, hugenoci, jezuici</i> – lokalizuje w czasie: założenie zakonu jezuitów (1534), odnowienie 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: wojnę w Niderlandach (1566–1648), wprowadzenie kalendarza 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>gezowie, panteizm</i> – lokalizuje w czasie powstanie Republiki Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej

	<ul style="list-style-type: none"> • Jezuici • Zmiany w religijności po soborze trydenckim 	<p>1563), noc św. Bartłomieja (1572)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji – przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działania 	<p>Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559), ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Ignacego, Loyoli, Małgorzaty Wależjuszki, Henryka Burbona – przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli – przedstawia decyzje soboru trydenckiego – wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją 	<p>gregoriańskiego (1582)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach – charakteryzuje działalność zakonu jezuitów – omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji 	<p>Niderlandów (1588)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Giordana Bruna, Andrzeja Boboli – omawia zmiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim – rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej						
Panowanie ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie synów Kazimierza Jagiellończyka • Walka o wpływy nad Bałtykiem • Początki odrodzenia na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>hołd pruski, teoria heliocentryczna, arras</i> – lokalizuje w czasie hołd pruski (1525) – identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Dominium Maris Baltici</i> – lokalizuje w czasie: zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Komisja Morska, arkada, attyka, literatura sowizdrzalska</i> – lokalizuje w czasie: hołd Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570) 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunki Polski z sąsiadami na przełomie XV i XVI w. – ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze strony Prus

	<ul style="list-style-type: none"> • Szkolnictwo i nauka • Literatura renesansu 	<p>Zygmunta Augusta, Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego – przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego – wymienia osiągnięcia kultury renesansu w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Jana Olbrachta, Aleksandra I Jagiellończyka, Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta – omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta – przedstawia przyczyny i skutki wojny o Inflanty (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) – opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego w XVI w. – charakteryzuje system szkolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497) – identyfikuje postacie: Maksymiliana I Habsburga, Gottharda Kettlera, Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera – omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię – charakteryzuje stosunki polsko-habsburskie za panowania Zygmunta Starego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech – przedstawia okoliczności sekularyzacji Inflant 	<p>bitwę pod Obertynem (1531)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Wojciecha Oczki, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina – lokalizuje w przestrzeni tereny, które Polska i Litwa utraciły w pierwszej połowie XVI w. – przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka – przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych toczonych przez Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta – ocenia osiągnięcia renesansu polskiego – ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu
--	---	---	---	--	---	--

			na ziemiach polskich – omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce – wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu	– wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych – przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce	– wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej w Polsce – przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu – wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego	
Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia szlachty • Początki parlamentaryzmu • Stan szlachecki • Ruch egzekucyjny 	– stosuje pojęcia: <i>sejm walny, izba poselska, senat, sejmik, konstytucja, elekcyjność tronu, demokracja szlachecka</i> – lokalizuje w czasie: przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), konstytucja <i>Nihil novi</i> (1505) – identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta	– stosuje pojęcia: <i>sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, magnateria, szlachta średnia, przywilej sądowy, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i> – lokalizuje w czasie: przywilej koszycki (1374), przywileje jedlnieńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562–1563)	– stosuje pojęcia: <i>prawo ziemskie, egzekucja dóbr, nobilitacja, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, królewszczyzny</i> – lokalizuje w czasie: przywilej czerwński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496) – przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w. – omawia najważniejsze przywileje nadane	– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie przywilej w Mielniku (1501), rokosz lwowski (1537) – wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów – charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej	– wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospoli - tej – ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej

		<ul style="list-style-type: none"> – wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu – wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, z czego wynikała i na czym polegała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej – opisuje kompetencje sejmu walnego – omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego – wyjaśnia, jaką rolę w polskim systemie politycznym odgrywały sejmiki – przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> – polskiej szlachcie przez królów – przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich – omawia rodzaje sejmów – charakteryzuje rozwarstwienie stanu szlacheckiego – wyjaśnia, jakie były okoliczności narodzin ruchu egzekucyjnego – wskazuje cele ruchu egzekucyjnego 		
Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej.	<ul style="list-style-type: none"> • Luteranizm w Polsce • Wzrost popularności kalwinizmu • Bracia polscy • Tolerancja religijna 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>konfederacja warszawska</i> – lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573) – wymienia wyznania reformowane i mniejszości 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>bracia polscy (arianie), unia brzeska, wolność religijna, ekumenizm</i> – lokalizuje w czasie ugodę sandomierską 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>dysydenci, unici, dyzunici</i> – lokalizuje w czasie: sprowadzenie jezuitów do Polski (1564), otwarcie 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562–1565) – identyfikuje postacie: Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia tolerancję wyznaniową w Polsce w odniesieniu do sytuacji w Europie

	<ul style="list-style-type: none"> • Czasy kontrreformacji • Unia brzeska 	<p>wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>– wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji</p>	<p>(1570), unię brzeską (1596)</p> <p>– identyfikuje postacie: Fausta Socyna, Piotra Skargi</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>– omawia przebieg kształtowania się tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)– wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów</p> <p>– charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce</p>	<p>Akademii Wileńskiej (1579)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Łaskiego Młodszego, Stanisława Hozjusza</p> <p>– wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia rozwój luteranizmu i kalwinizmu w Polsce– przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich</p> <p>– omawia konsekwencje unii brzeskiej</p>	<p>– wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych</p> <p>– przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski wpływał na rozwój reformacji</p>	
--	---	---	--	---	---	--

<p>Spółeczeństwo i gospodarka Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Społeczeństwo Rzeczypospolitej • Miasta i rzemiosło • Handel gdański • Folwarki i pańszczyzna 	<p>– stosuje pojęcia: <i>burmistrz, poddaństwo, folwark, pańszczyzna, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana</i></p> <p>– charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>cech, ława, partacz</i></p> <p>– przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>– wyjaśnia, jak ukształtowała się wyjątkowa pozycja gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ludzie luźni, trzeci ordynek</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: statut warcki (1423), przywilej piotrkowski (1496), wprowadzenie minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520)</p> <p>– omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej szlacheckiej</p> <p>– przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki</p> <p>– przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>monopol propinacyjny</i></p> <p>– wyjaśnia, kto i dlaczego pozostawał poza systemem stanowym w Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy</p> <p>– omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<p>– ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w.</p> <p>– ocenia polską specyfikę w zakresie struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim</p> <p>– ocenia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej</p>
<p>Rzeczpospolita Obojga Narodów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W czasach unii personalnej • Unia lubelska 	<p>– stosuje pojęcia: <i>unia realna, wolna elekcja, Artykuły</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>bojarzy, polonizacja, sejm konwokacyjny,</i></p>	<p>– stosuje pojęcie <i>interrex</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>konfederacja kapturowa, sejmik</i></p>	<p>– ocenia skutki unii lubelskiej</p> <p>– ocenia geopolityczną</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po unii lubelskiej • Wieloetniczna Rzeczpospolita • Pierwsze bezkrólewie • Przebieg pierwszej elekcji • Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i> • Krótkie panowanie Henryka Walezego 	<i>henrykowskie, pacta conventa</i> – lokalizuje w czasie unii lubelską (1569), pierwszą wolną elekcję (1573) – identyfikuje postacie: Zygmunta Augusta, Henryka Walezjusza – wymienia postanowienia unii lubelskiej – przedstawia przebieg, okoliczności i skutki jednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) – wymienia postanowienia Artykułów henrykowskich	<i>elekcja viritim, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, detronizacja</i> – lokalizuje w czasie koronację i ucieczkę Henryka Walezego (1574) – identyfikuje postać Anny Jagiellonki – wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta – omawia przebieg sejmu lubelskiego w 1569 r. – opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia, na czym polegała polonizacja szlachty litewskiej i jakie były tego skutki –	– lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572) – identyfikuje postacie: Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła, Jakuba Uchańskiego – przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej – wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą – przedstawia stosunek litewskiej szlachty i magnaterii do unii realnej – omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wymienia kandydatów do korony polskiej w 1573 r. – opisuje panowanie Henryka Walezego	<i>kapturowy, sąd kapturowy</i> – omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów – omawia sytuację w Rzeczypospolitej w okresie pierwszego bezkrólewia	sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów po śmierci Zygmunta Augusta – ocenia panowanie Henryka Walezego w państwie polsko-litewskim
--	--	--	---	--	---	--

			<p>opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji – wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały Artykuły henrykowskie 			
Rozdział III. Europa w XVII w.						
Absolutyzm we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • Początki rządów Burbonów • Francja kardynała Richelieu • Pierwszy minister Mazarin • Rządy Ludwika XIV • Colbert i merkantylizm 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, absolutyzm</i> – lokalizuje w czasie rządy osobiste Ludwika XIV (1661–1715) – identyfikuje postacie: Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>intendent, merkantylizm</i> – lokalizuje w czasie reformy kardynała Armanda de Richelieu (1624–1642) – identyfikuje postacie: Julesa Mazarina, Jeana-Baptiste’a Colberta – przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – charakteryzuje działalność 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów</i> – lokalizuje w czasie frondę (1648–1653), zniesienie Edyktu nantejskiego (1685) – identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki – przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie – wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne – przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa niosło skupienie władzy w rękach jednej osoby

			kardynała Armanda de Richelieu – charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV – wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu – wymienia działania, jakie podjął Jean-Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu	– charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV		
Wojna trzydziestoletnia	<ul style="list-style-type: none"> • Rzesza Niemiecka przed wybuchem wojny • Wojna trzydziestoletnia • Pokój westfalski • Skutki wojny trzydziestoletniej 	– lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648) – wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej – przedstawia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	– stosuje pojęcia: <i>Unia Protestancka</i> , <i>Liga Katolicka</i> , <i>defenestracja praska</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia	– lokalizuje w czasie etap wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Białą Górą (1620) – omawia sytuację w Rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej	– stosuje pojęcie <i>edyktu restytucyjnego</i> – identyfikuje postacie: Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda II Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha	– ocenia skutki wojny trzydziestoletniej – ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej dla dziejów krajów takich jak Niemcy i Czechy

			– identyfikuje postać Gustawa II Adolfa – wymienia postanowienia pokoju westfalskiego			
Rewolucja angielska i monarchia parlamentarna	<ul style="list-style-type: none"> • Anglia na przełomie XVI i XVII w. • Rządy Stuartów • Wojna domowa w Anglii • Dyktatura Cromwella • Restauracja Stuartów • Monarchia parlamentarna 	– stosuje pojęcie <i>monarchia parlamentarna</i> – lokalizuje w czasie: wojnę domową w Anglii (1642–1648), ogłoszenie Deklaracji praw (1689) identyfikuje postać Olivera Cromwella – wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell – przedstawia skutki rewolucji angielskiej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	– stosuje pojęcia: <i>Armia Nowego Wzoru, Akt nawigacyjny, chwalebna rewolucja</i> – lokalizuje w czasie: ścięcie Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie Aktu nawigacyjnego (1651), chwalebna rewolucję (1688) – identyfikuje postacie: Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego – wymienia przyczyny rewolucji angielskiej – przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii	– stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, gentry, torysi, wigowie</i> – lokalizuje w czasie: obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707) – identyfikuje postacie: Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta – przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w. – przedstawia przebieg rewolucji angielskiej	– stosuje pojęcia: <i>diggerzy, lewellerzy</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Naseby (1645), atak wojsk Cromwella na Irlandię (1649) i Szkocję (1650) – identyfikuje postać Anny Stuart – omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji – charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej – wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów	– ocenia znaczenie rewolucji angielskiej

			– wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja – wymienia postanowienia Deklaracji praw	– charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella – omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów		
Kultura Europy w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Barok • Barok w malarstwie i rzeźbie • Architektura doby baroku • Malarstwo barokowe • Sztuka w krajach protestanckich • Literatura, muzyka i teatr • Nauka w XVII wieku 	– stosuje pojęcie <i>barok</i> – lokalizuje w czasie barok w Europie (od końca XVI do początku XVIII w.) – identyfikuje postacie: Galileusza, Izaaka Newtona – wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku	– stosuje pojęcia: <i>empiryzm</i> , <i>racjonalizm</i> – identyfikuje postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisa Bacona, Kartezjusza – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików – przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby z okresu baroku	– stosuje pojęcia: <i>malarstwo iluzjonistyczne</i> , <i>rokoko</i> – identyfikuje postacie: Caravaggia, Diega Velázquez, Jana Vermeera, Johannesesa Keplera, Jeana de la Fontaine'a, Antonia Vivaldiego – wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw – charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku – omawia myśl filozoficzną epoki baroku	– identyfikuje postacie: Artemisa Gentileschi, Fransa Hals, Judith Leyster, Pedra Calderona de la Barca, Lopego de Vegi, Jerzego Fryderyka Haendla, Claudia Monteverdiego – wyjaśnia, dlaczego sztuka w XVII w. rozwijała się odmiennie w krajach katolickich i protestanckich – przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku	– ocenia wpływ kultury baroku na mentalność XVII-wiecznych Europejczyków

Rozdział IV. Od potęgi do klęsk Rzeczypospolitej

Rzeczpospolita na przełomie XVI i XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Podwójna elekcja • Konflikt Batorego z Gdańskiem • Reformy wewnętrzne Stefana Batorego • Wojna z Moskwą • Król i kanclerz • Trzecie bezkrólewie i podwójna elekcja • Początki panowania Zygmunta III Wazy • Rokosz Zebrzydowskiego • Długie panowanie Zygmunta III Wazy 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579–1582) – identyfikuje postacie: Stefana Batorego, Zygmunta III Wazy – omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją – wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III Wazy 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i> – lokalizuje w czasie elekcję Anny Jagiellonki i Stefana Batorego (1575), rozejm w Jamie Zapolskim (1582), elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608)– identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego, Mikołaja Zebrzydowskiego – przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego – charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego – wyjaśnia, jaką rolę za panowania Stefana Batorego i 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>banicja, regaliści, popularyści</i> – lokalizuje w czasie: konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576–1577), bitwę pod Guzowem (1607) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: zdobycie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581) – identyfikuje postać Samuela Zborowskiego – przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji – omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem – omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej z Moskwą za rządów Stefana Batorego– wymienia atuty 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powstanie Trybunału Koronnego (1578), bitwę pod Byczyną (1588) – identyfikuje postacie: Maksymiliana II, Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego – podaje przyczyny powstania opozycji wewnętrznej przeciwko Batoremu – wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie szlachty 	– ocenia panowanie Stefana Batorego
--	---	---	--	---	--	-------------------------------------

			Zygmunta III Wazy odgrywał w państwie Jan Zamojski – przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy – przedstawia konflikt Zygmunta III Wazy ze szlachtą (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego		
Wojny na wschodzie	<ul style="list-style-type: none"> • Wielka Smuta • Czas dymitriad • Wojna Rzeczypospolitej z Moskwą • Wojna o Smoleńsk • Kozacy • Wybuch powstania Chmielnickiego • Od Zbaraża do Batoha • Moskwa w konflikcie kozackim 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>dymitriady</i> – lokalizuje w czasie: I dymitriadę (1604–1606), powstanie Chmielnickiego (1648–1658) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610) – identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy, Jana Kazimierza Wazy, Bohdana Chmielnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Kozacy, rejestr kozacki</i> – lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609–1619) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: rozejm w Dywilinie (1619) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia, bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>patriarchat, Wielka Smuta</i> – lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), rządy Polaków w Moskwie (1610–1612), ugodę zborowską (1649), – lokalizuje w czasie i przestrzeni: oblężenie Zbaraża (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>lisowczycy</i> – lokalizuje w czasie ugodę w Żwańcu (1653) – identyfikuje postacie: Fiodora I, Dymitra – wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji – omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen z Rosją w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku XVII w. – ocenia politykę zagraniczną Zygmunta III Wazy – ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą w XVII w. – ocenia politykę

		<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny dymitriad – przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w pierwszej połowie XVII w. – wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie w tym powstania Chmielnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejaśławiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), pokój Grzymułtowskiego (1686) i jego postanowienia – identyfikuje postacie: Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jeremiego Wiśniowieckiego – opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją w latach 1609–1619 – omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk – przedstawia przyczyny powstania Chmielnickiego – wyjaśnia, jakie były postanowienia i 	<ul style="list-style-type: none"> Batohem (1652), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660), rozejm w Andruszowie (1667) – identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Wasyla Szujskiego, Iwana Wyhowskiego – przedstawia przebieg i skutki dymitriad – wymienia cele polityki wschodniej państwa polsko-litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV – omawia przebieg powstania Chmielnickiego – wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje – omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę 		<ul style="list-style-type: none"> Rzeczypospolitej wobec Kozaków – ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa polsko-litewskiego
--	--	--	--	---	--	--

			<p>skutki ugody w Perejasławiu</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje – charakteryzuje specyfikę ludności kozackiej zamieszkującej Kresy Rzeczypospolitej 			
<p>Wojny ze Szwecją i kryzys Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna o Inflanty • Wojna o ujście Wisły • Przyczyny potopu szwedzkiego • Potop szwedzki • Wojna wyzwoleńcza ze Szwecją • Klęska Szwecji • Zniszczenia wojenne i kryzys gospodarczy • Zmiany ustrojowe i wyznaniowe • Plany reform Jana Kazimierza 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>husaria, oligarchia magnacka, liberum veto</i> – lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie <i>liberum veto</i> (1652), potop szwedzki (1655–1660) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627) – identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza Wazy 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>wojna podjazdowa, ksenofobia</i> – lokalizuje w czasie wojnę o ujście Wisły (1626–1629), bitwę pod Trzcianą (1629), pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: rozejm w Starym Targu (1629) rozejm w Sztumskiej Wsi (1635), obronę Jasnej Góry (1655), 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>regaliści, popularyści, śluby lwowskie</i> – lokalizuje w czasie: unię polsko-szwedzką (1592–1599), bitwę pod Guzowem (1607), kapitulację pod Ujściem (1655), ugodę w Kiejdanach (1655), traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie: wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątwami (1666) – identyfikuje postacie: Bogusława Radziwiłła, Jerzego II Rakoczego – przedstawia sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy i Jana Kazimierza – ocenia postawę magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją – ocenia konsekwencje polityczne, społeczne

	<p>i rokosz Lubomirskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała husaria – wymienia przyczyny i skutki konfliktów polsko-szwedzkich w pierwszej połowie XVII w. – wymienia przyczyny potopu szwedzkiego – opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim 	<p>bitwę pod Warką (1656)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Gustawa II Adolfa, Karola X Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Władysława Sicińskiego – wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty – przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza – wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami – omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami 	<p>Lubomirskiego (1665)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), – identyfikuje postacie: Stanisława Koniecpolskiego, Arenda Dickmanna, Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Augustyna Kordeckiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego – omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty – opisuje przebieg wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły – przedstawia przebieg potopu szwedzkiego 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przyczyny kryzysu wewnętrznego oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. 	<p>i gospodarcze wojen Rzeczypospolitej w XVII w.</p>
--	-------------------------------	--	---	---	--	---

			<p>– przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało <i>liberum veto</i></p>	<p>– przedstawia okoliczności zawarcia traktatu w Radnot i jego postanowienia</p> <p>– wymienia postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego</p>		
Wojny z imperium osmańskim	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny wojen z Turcją • Wojna o Mołdawię • Michał Korybut Wiśniowiecki i utrata Podola • Elekcja Jana III Sobieskiego i walki z Turcją 	<p>– stosuje pojęcie <i>przedmurze chrześcijaństwa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621), bitwę pod Wiedniem (1683)</p> <p>– identyfikuje postać Jana III Sobieskiego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>jasyr</i>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), powstanie Ligi Świętej (1684), pokój w Karłowicach</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>malkontenci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Ochmatowem (1644), bitwę pod</p>	<p>– lokalizuje w czasie wyprawę lisowczyków pod Wiedniem (1619), traktat w Jaworowie (1675), rozejm w Żurawnie (1676)</p> <p>– identyfikuje postać Piotra Doroszenki</p>	<p>– ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie w XVII w.</p> <p>– ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Wyprawa wiedeńska Koniec wojen z Turcją 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego 	<p>(1699) i jego postanowienia</p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje postacie: Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego <p>przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620–1624</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich wymienia postanowienia pokoju w Buczaczu przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa przedstawia postanowienia 	<p>Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca</p> <p>Podolskiego (1672), bitwę pod Parkanami (1683)</p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje postać Marii Kazimiery d'Arquien wskazuje na mapie Chanat Krymski wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna aktywność Tatarów i Kozaków wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego 	Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy
--	--	---	--	---	--	--

			pokoju w Karłowicach	– wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej – przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy		
Barok i sarmatyzm w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Początek baroku w Rzeczypospolitej • Sztuka barokowa • Literatura polskiego baroku • Nauka i oświata • Sarmatyzm 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>złota wolność</i>, <i>sarmatyzm</i> – lokalizuje w czasie barok w Polsce (od końca XVI do połowy XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.) – wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu – wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje postacie: Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska – przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce – określa wpływ Kościoła katolickiego na szkolnictwo w Rzeczypospolitej w dobie baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>kalwaria</i>, <i>orientalizacja</i>, <i>makaronizm</i>– lokalizuje w czasie przyjęcie uchwał soboru trydenckiego przez polski Kościół (1577) – identyfikuje postacie: Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza – omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie przybycie jezuitów do Polski (1564) – identyfikuje postacie: Macieja Kazimierza Sarbiewskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego, Jana Brożka, Elżbiety Koopman, Stanisława Lubienieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ sarmatyzmu na mentalność i życie codzienne szlachty polskiej

				wpływało na rozwój sztuki baroku w Polsce	– omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w.	
Rozdział V. Epoka oświecenia i rewolucji						
Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Eksplozja demograficzna • Rewolucja przemysłowa w Wielkiej Brytanii • Maszyna parowa • Skutki rewolucji przemysłowej • Nowe idee ekonomiczne 	<p>– stosuje pojęcia: <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja</i></p> <p>– przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w.</p> <p>– przedstawia skutki rewolucji przemysłowej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, płodozmian, rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jamesa Watta, Adama Smitha</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej</p> <p>– wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji</p> <p>– omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>arystokracja pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie skonstruowanie prędkarki (1764)</p> <p>– identyfikuje postać François Quesnaya</p> <p>– przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w.</p> <p>– omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii</p> <p>– omawia nowe idee ekonomiczne, które</p>	<p>– lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733)</p> <p>– identyfikuje postacie: Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa</p> <p>– omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w.</p>	– ocenia skutki społeczne rewolucji przemysłowej w XVIII w.

			przemysłu w Wielkiej Brytanii	pojawiły się w XVIII w.		
Oświecenie	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza oświecenia • Główne idee oświeceniowe • Nauka i szkolnictwo • Literatura piękna i prasa • Literatura polityczna • Sztuka czasów oświecenia 	<p>– stosuje pojęcia: <i>oświecenie, absolutyzm, oświecony, trójpodział władzy</i></p> <p>– identyfikuje postać Karola Monteskiusza</p> <p>– lokalizuje w czasie oświecenie w Europie</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna, klasycyzm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Benjamina Franklina, Johna Locke’a, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta</p> <p>– charakteryzuje główne idee oświeceniowe</p> <p>– wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej</p> <p>– charakteryzuje poglądy polityczne filozofów i myślicieli oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>deizm, ateizm, prawa naturalne</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza</p> <p>– przedstawia genezę oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia</p> <p>– przedstawia założenia, jakie względem <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> mieli jej twórcy</p> <p>– przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>sentymentalizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacques’a i Josepha Montgolfier, Gabriela Fahrenheita, Jacques’a-Louisa Davida, Marie Geoffrin, Jonathana Swifta</p> <p>– przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia</p>	<p>– ocenia skutki zmian wprowadzonych w okresie oświecenia dla dalszego rozwoju nauki i kultury</p>

Powstanie Stanów Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> • Kolonie brytyjskie w Nowym Świecie • Konflikt z władzami brytyjskimi • Wojna o niepodległość • Konstytucja Stanów Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787) – identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona – wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi– przedstawia założenia Deklaracji niepodległości – wymienia instytucje charakterystyczne dla ustroju Stanów Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Karta Praw, republikanie, demokraci, cenzus majątkowy</i> – lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781) – identyfikuje postacie: Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki kolonistów przeciwko władzom metropolii – przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych – omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i> – lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Saratogą (1777), pokój w Wersalu (1783) – identyfikuje postać Thomasa Jeffersona – wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu – omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych – omawia założenia Karty Praw– wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie I Kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775) – identyfikuje postać Thomasa Paine’a – przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej – wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości – ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej
--------------------------------	--	---	--	---	---	--

			Stanów Zjednoczonych	– wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA		
Rewolucja francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Francja za Ludwika XVI • Zwołanie Stanów Generalnych • Wybuch rewolucji • Zmiana ustroju Francji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: szturm na Bastylę (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789)</p> <p>– identyfikuje postać Ludwika XVI</p> <p>– wymienia przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej</p> <p>– wymienia najważniejsze postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, burżuazja, Zgromadzenie Narodowe, jakobini, kordelierzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789)</p> <p>– identyfikuje postacie: Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre’a, Georges’a Dantona</p> <p>– omawia strukturę francuskiego społeczeństwa stanowego</p> <p>– przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (konstituanta), Gwardia Narodowa, wielka trwoga, Zgromadzenie Prawodawcze (legislatywa)</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstytuanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791)</p> <p>– identyfikuje postacie Emmanuela- Josepha Sieyès’a, Josepha Marie de La Fayette’a, Jeana-Paula Marata</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>sankiuloci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789)</p> <p>– charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne</p> <p>– przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r.</p>	– ocenia stosunek Ludwika XVI do wydarzeń rewolucyjnych

			– wymienia pierwsze reformy konstytuanty	– wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe – przedstawia obozy polityczne ukształtowane w konstytuancie		
Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Austrią i Prusami • Upadek monarchii • Skutki egzekucji króla • Dyktatura jakobinów • Przewrót termidoriański i dyktatoriat • Znaczenie rewolucji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>dyktatura jakobinów, wielki terror, przewrót termidoriański</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: dyktaturę jakobinów (IV 1793–VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794)</p> <p>– identyfikuje postać Maximiliena Robespierre’a</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów</p> <p>– przedstawia skutki rewolucji francuskiej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Konwent Narodowy, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał rewolucyjny, dyktatoriat</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793)</p> <p>– identyfikuje postać Georges’a Dantona</p> <p>– omawia okoliczności upadku</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>żyrondyści, górale, „bagno”, powstanie w Wandei</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), egzekucję Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie konstytucji roku III (1795)</p> <p>– przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich doszło do</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793)</p> <p>– przedstawia stosunek państw europejskich do rewolucji we Francji</p> <p>– przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI</p>	– ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej

			<p>monarchii we Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny – wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje 	<p>wprowadzenia dyktatury jakobinów</p>		
Od konsulatu do cesarstwa	<ul style="list-style-type: none"> • Rządy dyktatoratu • Koniec I koalicji antyfrancuskiej • Przejęcie władzy przez Napoleona • Napoleon cesarzem Francuzów • Wojna z III koalicją 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Kodeks Napoleona</i> – lokalizuje w czasie: wydanie Kodeksu Napoleona (1804), – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805) – identyfikuje postać Napoleona Bonaparte – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>dyktatorat, konsulat, „bitwa trzech cesarzy”</i> – lokalizuje w czasie: rządy dyktatoratu (1794–1799), rządy konsulatu (1799–1804), bitwę pod Trafalgarem (1805) – identyfikuje postacie: Franciszka II, Aleksandra I – przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonaparte 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>konkordat, plebiscyt, republiki siostrzane, Związek Reński</i> – lokalizuje w czasie: pokój w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire’a (1799), konkordat z papieżem (1801) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu (1805) 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799), zawązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805) – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktatoratu – przedstawia okoliczności zakończenia wojny 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę i działalność Napoleona Bonaparte w okresie dyktatoratu i konsulatu – ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich odegrała Wielka Brytania

			<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rządy dyktatoratu i konsulatu – opisuje okoliczności objęcia władzy we Francji przez Napoleona (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie państwa II i III koalicji antyfrancuskiej – przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu – wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu 	<p>Francji z I koalicją antyfrancuską</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską 	
Szczyt potęgi i upadek Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z IV koalicją • Szczyt potęgi napoleońskiej • Przyczyny wojny z Rosją • Wyprawa na Moskwę • Upadek Napoleona • „Sto dni” Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>blokada kontynentalna</i>, <i>Wielka Armia</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę (1812–1813) – identyfikuje postać Napoleona I – wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>taktyka spalonej ziemi</i>, <i>„bitwa narodów”</i>, <i>„sto dni” Napoleona</i> – lokalizuje w czasie: ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806), abdykację Napoleona (1814), <i>„sto dni” Napoleona</i> (1815) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: pokój 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>„druga wojna polska”</i> – lokalizuje w czasie pokój paryski (1814) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Iławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcie Hiszpanii 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806) i VII koalicji antyfrancuskiej (1815) – przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską – porównuje działania 	<p>cena, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812–1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów

		– wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją – wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r.	w Tylży (1807), bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa, Ludwika XVIII – wymienia postanowienia pokoju w Tylży – wyjaśnia, z czego wynikała potęga Wielkiej Armii – wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii – przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo	przez Napoleona (1808), bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812) – identyfikuje postać Marii Ludwiki – wskazuje na mapie państwa IV koalicji antyfrancuskiej – przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę – przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy moskiewskiej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla wyniku wojen napoleońskich miała bitwa pod Lipskiem	prowadzone przez wojska Napoleona podczas walk z III, IV i V koalicją z działaniami prowadzonymi podczas wojny w Hiszpanii – wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło powrót Napoleona w 1815 r.	Francji i Europy
--	--	--	---	---	--	------------------

Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej

Czasy saskie	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost potęgi sąsiadów Rzeczypospolitej 	– stosuje pojęcia: <i>Sejm Niemy</i> , <i>Collegium Nobilium</i>	– stosuje pojęcia <i>państwo policyjne</i> , <i>Familia</i>	– stosuje pojęcie <i>republikanci</i>	– lokalizuje w czasie: bitwę pod Połtawą (1709),	– ocenia politykę władców Rosji,
--------------	---	--	---	---------------------------------------	--	----------------------------------

	<ul style="list-style-type: none"> • Początki panowania Augusta II Mocnego • Wielka wojna północna • Sejm Niemy i jego znaczenie • Podwójna elekcja 1733 roku • Panowanie Augusta III • Dążenia reformatorskie 	<p>– lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Niemego (1717), założenie Collegium Nobilium (1740)</p> <p>– identyfikuje postacie: Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego, Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka II Wielkiego</p> <p>– wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu</p> <p>– przedstawia postanowienia sejmu niemego</p>	<p>– lokalizuje w czasie: wielką wojnę północną (1700–1721), powstanie Królestwa Prus (1701), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732)</p> <p>– identyfikuje postacie: Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego, Fryderyka Wilhelma I, Marii Teresy, Józefa II</p> <p>– wyjaśnia, co skłoniło XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego</p> <p>– przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej</p>	<p>– lokalizuje w czasie: elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację warszawską i sandomierską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709)</p> <p>– identyfikuje postać Fryderyka I Hohenzollerna</p> <p>– przedstawia osiągnięcia: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II</p> <p>– omawia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną</p>	<p>pokój w Nystad (1721)</p> <p>– identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego</p> <p>– porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny oraz August III</p> <p>– charakteryzuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów</p>	<p>Prus i Austrii w okresie absolutyzmu oświeconego – ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego</p> <p>– ocenia międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej za rządów obu Sasów</p>
--	--	---	---	---	---	--

			<p>– omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XVIII w.</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu polskiego za panowania Augusta III</p>	<p>– charakteryzuje panowanie Augusta III</p> <p>– przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w.</p>		
Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy układ sił • Ostatnia elekcja • Pierwsze reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego • Sprawa dysydentów • Konfederacja barska • I rozbiór Rzeczypospolitej • Sejm rozbiorowy 	<p>– stosuje pojęcia: <i>prawa kardynalne, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), konfederację barską (1768–1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772)</p> <p>– identyfikuje postacie: Stanisława</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Familia, sejm skonfederowany, dysydenci, Rada Nieustająca</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy (1773–1775), powołanie Rady Nieustającej (1775)</p> <p>– identyfikuje postacie: Tadeusza Rejtana, Kazimierza Pułaskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>konfederacja w Radomiu</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: konfederację Torunia, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767–1768)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego,</p> <p>– wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw. praw kardynalnych</p>	<p>– lokalizuje w czasie rzeź w Humaniu (1768)</p> <p>– omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego</p>	<p>– ocenia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– ocenia wpływ Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej za rządów Stanisława Augusta Poniatowskiego</p>

		<p>Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II</p> <p>– charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia prawa kardynalne</p>	<p>Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia reformy sejmu konwokacyjnego przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej</p> <p>– wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773–1775</p> <p>– opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>– omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej</p>		<p>– ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej</p>
Oświecenie w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Początki oświecenia na ziemiach polskich • Edukacja i nauka • Mecenat królewski • Literatura 	<p>– stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: oświecenie w Rzeczypospolitej (od połowy XVIII do początku XIX w.), utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powołanie Komisji</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>obiady czwartkowe</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: założenie Teatru Narodowego (1765), powstanie Towarzystwa do Książ Elementarnych (1775)</p> <p>– identyfikuje postacie: Marcella Bacciarellego,</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Towarzystwo do Książ Elementarnych, sentymentalizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie otwarcie Biblioteki Załuskich (1747)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa i Andrzeja Załuskich, Jana Piotra Norblina, Adama</p>	<p>– lokalizuje w czasie rozpoczęcie wydawania <i>Monitora</i> (1765)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Franciszka Karpińskiego, Stanisława Trembeckiego,</p>	<p>– ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce</p>

		<p>Edukacji Narodowej (1773)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Stanisława Konarskiego – wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce – wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej 	<p>Bernarda Belotta Canaletta</p> <p>Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego – charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia – przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce 	<p>Naruszewicza, Franciszka Bohomolca</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia początki oświecenia na ziemiach polskich – omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia – wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce – przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego 	<p>Izabeli Czartoryskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce 	
Sejm Wielki	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po I rozbiorze • Zmiana sytuacji w Europie • Początek obrad sejmu • Pierwsze reformy • Uchwalenie Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), konfederacja targowicka</i> – lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Wielkiego (X 1788 – V 1792), uchwalenie Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>protektorat</i>, – lokalizuje w czasie: ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo o miastach królewskich (IV 1791), wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792– 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>ofiara wieczysta</i> <i>rządy królewsko-ambadorskie</i>, <i>czarna procesja</i> – lokalizuje w czasie: likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), uchwalenie tzw. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta – wyjaśnia, w jakich okolicznościach wewnętrznych i zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia dorobek Sejmu Wielkiego – ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 r. na ustrój Rzeczypospolitej

	<ul style="list-style-type: none"> • Postanowienia konstytucji • Konfederacja targowicka • Wojna w obronie konstytucji • Wojna w obronie konstytucji 	<p>(1791), konfederację targowicką (1792)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793) – identyfikuje postacie: Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki – wymienia reformy Sejmu Wielkiego – wymienia postanowienia Konstytucji 3 maja 	<p>1793), sejm rozbiorowy w Grodnie (1793)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego, Józefa Poniatowskiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki – charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy – charakteryzuje reformy Sejmu Wielkiego – przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej – opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej – przedstawia okoliczności w 	<p>ofiary wieczystej (1789), przymierze z Prusami (1790), przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792) – identyfikuje postacie: Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta – wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie 	<p>doszło do zwołania Sejmu Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni – przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski – ocenia postawę uczestników konfederacji targowickiej – ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny w obronie konstytucji
--	--	--	--	--	--	--

			<p>jakich doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>– przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja</p> <p>– omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej</p> <p>– wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościennie</p> <p>– przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja</p> <p>– wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r.</p>		
Upadek Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po II rozbiorze • Wybuch powstania • Insurekcja kościuszkowska • Upadek powstania 	<p>– stosuje pojęcie <i>insurekcja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794–1795)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Racławicami (4 IV 1794), III rozbiór</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Uniwersał połaniecki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794)</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wymarsz oddziału A. Madalińskiego z Ostrołęki do Warszawy (III 1794), wybuch</p>	<p>– identyfikuje postać Bartosza Głowackiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa</p>	<p>– ocenia znaczenie powstania Kościuszkowskiego dla polskiej myśli niepodległościowej</p> <p>– ocenia szanse na</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • III rozbiór Rzeczypospolitej i jego skutki 	<p>Rzeczypospolitej (1795)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki – przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego i okoliczności III rozbioru (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów) 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794) – identyfikuje postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego – przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki – omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej–wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego – przedstawia zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej 	<p>powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Antoniego Madalińskiego, Tomasza Wawrzeckiego, Aleksandra Suworowa – charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiorze – przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przyczyny upadku Rzeczypospolitej – porównuje poszczególne rozbiory 	<p>zwycięstwo powstania Kościuszkowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego – ocenia, który z rozbiorów miał najbardziej dotkliwe skutki dla Polski
--	--	--	---	---	---	---

Polacy w wojnach napoleońskich	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Legionów Polskich • Walki we Włoszech • Kryzys idei legionowej • Znaczenie Legionów Polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797) – identyfikuje postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego – omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech – przedstawia losy polskich legionistów podczas kampanii włoskiej i po jej zakończeniu 	<ul style="list-style-type: none"> anie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802) – identyfikuje postać Karola Kniaziewicza – opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech – przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Legia Naddunajska</i> – lokalizuje w czasie: utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), zawarcie pokoju w Lunéville (1801), – opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich – wyjaśnia, jakie konsekwencje dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Lunéville – przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu kościuszkowskim i III rozbiorze Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wkład Polaków w budowanie potęgi imperium Napoleona – ocenia stosunek władz francuskich do walczących po ich stronie polskich żołnierzy
Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Księstwa Warszawskiego • Ustrój Księstwa Warszawskiego • Trudności i sukcesy • Wojna z Austrią • Upadek Księstwa 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie Księstwo Warszawskie – lokalizuje w czasie: powstanie Księstwa Warszawskiego i ogłoszenie jego konstytucji (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>dekret grudniowy</i>, <i>druga wojna polska</i>, <i>sumy bajońskie</i> – lokalizuje w czasie: pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807), rozpoczęcie 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Komisja Rządząca</i> – lokalizuje w czasie: powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę pod Iławą Pruską i Frydlandem (1807) – identyfikuje postacie Stanisława 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej – wyjaśnia, dlaczego upadek 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę Napoleona wobec Polaków – ocenia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Tylży

		<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807–1812) – identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego – charakteryzuje ustrój Księstwa Warszawskiego – wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim 	<ul style="list-style-type: none"> drugiej wojny polskiej (1812) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813) – identyfikuje postać Józefa Poniatowskiego – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski– przedstawia okoliczności powstania i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe wewnątrz tych procesów) – omawia okoliczności upadku 	<ul style="list-style-type: none"> Małachowskiego, Fryderyka Augusta I – przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego – omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje 	<ul style="list-style-type: none"> Napoleona był końcem polskich marzeń o własnym państwie 	
--	--	--	---	--	---	--

			Księstwa Warszawskiego			
Rozdział VII. Powrót starego ładu						
Kongres wiedeński i jego następstwa	<ul style="list-style-type: none"> Kongres wiedeński – cele i zasady Zmiany polityczne i terytorialne Święte Przymierze 	– stosuje pojęcia: <i>kongres wiedeński, Święte Przymierze</i> – lokalizuje w czasie kongres wiedeński (X 1814 – VI 1815), – identyfikuje postacie: Aleksandra I Romanowa, – wskazuje państwa decydujące na kongresie wiedeńskim – wymienia najważniejsze cechy nowego ładu ustanowionego na kongresie wiedeńskim – określa, które państwa stanowiły trzon Świętego Przymierza	– stosuje pojęcia: <i>zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi europejskiej,</i> – lokalizuje w czasie zawarcie Świętego Przymierza (IX 1815), – lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego – identyfikuje postacie: Klemensa Metternicha, Mikołaja I – przedstawia cele zwołania kongresu wiedeńskiego – wyjaśnia, jak powstał, na czym	– stosuje pojęcia: <i>porządek wiedeński, reakcja, „koncert mocarstw”, rojaliści,</i> – lokalizuje w przestrzeni zmiany polityczne wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego, kraje, w których doszło do interwencji armii państw Świętego Przymierza – identyfikuje postacie: Ottona Wittelsbacha, – charakteryzuje zasady ustalone na kongresie wiedeńskim – wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie Niemiec i Włoch – omawia zmiany na mapie politycznej Europy	– wyjaśnia, jaki wpływ na losy Europy miały zasady polityczne ustanowione na kongresie wiedeńskim – wyjaśnia, jakie znaczenie miało Święte Przymierze dla utrzymania porządku wiedeńskiego	– ocenia skutki polityczne decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim – ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po kongresie wiedeńskim

			<p>polegał i czemu miał służyć system wiedeński (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów)</p> <p>– przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim</p> <p>– przedstawia okoliczności i cele powstania Świętego Przymierza</p>	<p>wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego</p>		
Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> • Rewolucja przemysłowa w Europie • Rozwój komunikacji • Rewolucja przemysłowa w Stanach Zjednoczonych • Skutki rewolucji przemysłowej 	<p>– stosuje pojęcia: <i>rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego transport zyskał w XIX w. tak duże znaczenie</p> <p>– wymienia najważniejsze wynalazki pierwszej połowy XIX w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>proletariat, kapitaliści</i></p> <p>– lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej (1769) i otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825)</p> <p>– identyfikuje postacie: George’a</p>	<p>– lokalizuje w czasie pierwszy morski rejs parowca (1813) i założenie Niemieckiego Związku Celnego (1834)</p> <p>– identyfikuje postacie: Samuela Colta, Isaaca Singera</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego proces</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>społeczeństwo industrialne, luddyci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wystąpienia luddystów (1811–1813)</p> <p>– wyjaśnia wpływ eksplozji demograficznej na przemiany w</p>	<p>– ocenia skutki rewolucji przemysłowej, wskazując przyniesione przez nią korzyści i straty</p>

		– wymienia przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	Stephensona, Samuela Morse’a – wymienia rejony Europy, w których rewolucja przemysłowa postępowała najszybciej – omawia rozwój komunikacji w pierwszej połowie XIX w.	industrializacji w Europie nie przebiegał równomiernie – wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój komunikacji miało wynalezienie maszyny parowej – przedstawia rozwój gospodarczy i przemiany w Stanach Zjednoczonych w czasie rewolucji przemysłowej	rolnictwie i przemyśle – wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa wzbudziła ogromny sprzeciw społeczny – wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie kolei zmieniło życie mieszkańców Europy	
Nowe idee polityczne	<ul style="list-style-type: none"> Narodziny nowych nurtów politycznych Liberalizm Konserwatyzm Początki ruchu robotniczego Początki socjalizmu i komunizmu 	– stosuje pojęcia: <i>konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, komunizm</i> – identyfikuje postacie: Adama Smitha, Karola Marksa – wymienia idee polityczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w.	– stosuje pojęcia: <i>burżuazja, socjalizm, utopijny, związek zawodowy, dyktatura proletariatu</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848) – identyfikuje postacie: Johna Stuarta Milla, Henri de Saint-Simona	– stosuje pojęcia: <i>utilitaryzm, czartyści, walka klas</i> – identyfikuje postacie: François Chateaubrianda, Fryderyka Engelsa – lokalizuje w czasie powstanie pierwszych związków zawodowych (1824), działalność czartystów w Anglii (1836–1848) – wyjaśnia, które grupy społeczne	– stosuje pojęcie <i>falanster</i> – identyfikuje postacie: Charles’a Fouriera, Roberta Owena – wyjaśnia, czym różniły się propozycje dotyczące sprawy robotniczej wysuwane przez związki zawodowe, czartystów i komunistów – przedstawia cele i skutki	– ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało pojawienie się nowych idei politycznych – ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup pozbawionych

			<p>– omawia założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego konserwatyści byli przeciwni gwałtownym zmianom politycznym i społecznym</p> <p>– przedstawia położenie klasy robotniczej i jego wpływ na ukształtowanie się i rozwój ruchu robotniczego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>– omawia cele, jakie stawiały przed sobą związki zawodowe</p>	<p>mogły być zainteresowane realizacją postulatów konserwatystów, liberałów, a które – socjalistów i komunistów</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich narodził się ruch robotniczy</p> <p>– omawia postulaty socjalizmu utopijnego i wyjaśnia, dlaczego były one niemożliwe do zrealizowania</p>	<p>działalności czartystów</p> <p>– przedstawia powody, dla których konserwatyści krytykowali rewolucje i zmiany społeczne wprowadzane w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>wpływu na losy państwa</p>
--	--	--	--	---	---	-------------------------------

Wiosna Ludów	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza Wiosny Ludów • Od rewolucji lipcowej do cesarstwa we Francji • Rewolucja wiedeńska • Powstanie węgierskie • Wiosna Ludów w Prusach i krajach niemieckich • Wiosna Ludów w krajach włoskich • Skutki Wiosny Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Wiosna Ludów</i> – lokalizuje w czasie Wiosnę Ludów (1848–1849) – lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do wystąpień Wiosny Ludów – identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonapartego (Napoleona III), Franciszka Józefa I, Józefa Bema – omawia przyczyny Wiosny Ludów – przedstawia skutki Wiosny Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>warsztaty narodowe, Parlament Frankfurcki</i> – lokalizuje w czasie: rewolucję w Paryżu (II 1848), wybuch rewolucji w Wiedniu (III 1848), wybuch rewolucji w Berlinie (III 1848), wybuch Wiosny Ludów w państwach włoskich (III 1848) – identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Iwana Paskiewicza, Adama Mickiewicza – wymienia kraje europejskie, w których Wiosna Ludów przyniosła trwałe zmiany – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>bankiety</i> – lokalizuje w czasie: powstanie węgierskie (III 1848 – X 1849), powstanie robotnicze we Francji (VI 1848), wybranie Ludwika Napoleona Bonapartego prezydentem Francji (XII 1848), wybuch Wiosny Ludów w Państwie Kościelnym (II 1849) – identyfikuje postacie: Ludwika Filipa, Ferdynanda I Habsburga, Fryderyka Wilhelma IV – wyjaśnia, dlaczego Wiosna Ludów we Francji nie przyniosła oczekiwanych rezultatów – wyjaśnia, dlaczego powstanie węgierskie w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: zarazę ziemniaczaną w Europie (1845–1847), objęcie tronu przez Franciszka Józefa I (XII 1848) – przedstawia, jak zmieniała się sytuacja polityczna we Francji podczas Wiosny Ludów – wyjaśnia, na czym polegała postępowość reform II Republiki Francuskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, które z przyczyn wybuchu Wiosny Ludów były wynikiem działań ówczesnych władców europejskich, a na które nie mieli oni żadnego wpływu – oceni trwałość reform i zmian ustrojowych wprowadzonych w czasie Wiosny Ludów
--------------	---	---	---	--	--	---

			<p>Wiosny Ludów (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>– rozróżnia, które z wystąpień Wiosny Ludów były rewolucjami społecznymi, a które ruchami zjednoczeniowymi lub powstaniem narodowymi</p> <p>– omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech</p>	<p>Wiosny Ludów poniosło klęskę</p> <p>– opisuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach włoskich</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach</p>		
Rozdział VIII. Polacy po kongresie wiedeńskim						
Ład wiedeński na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy podział ziem polskich • Zabór pruski • Sytuacja społeczna i gospodarcza w zaborze pruskim • Rzeczpospolita Krakowska • Galicja 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Rzeczpospolita Krakowska, Wielkie Księstwo Poznańskie, Królestwo Polskie, Galicja</i></p> <p>– lokalizuje w przestrzeni podział ziem polskich na kongresie wiedeńskim</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>germanizacja, uwłaszczenie, ziemie zabrane</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: uwłaszczenie chłopów w zaborze pruskim (1816–1823),</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>filomaci, filareci, reforma regulacyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), nadanie konstytucji Rzeczypospolitej</p>	<p>– lokalizuje w czasie ufundowanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817)</p> <p>– identyfikuje postacie: Samuela Bogumiła Lindego,</p>	<p>– ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystniej pod względem swobód politycznych</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Ziemie zabrane • Polska nauka i oświata w pierwszej połowie XIX wieku 	– przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim	<p>zniesienie pańszczyzny w Galicji (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Franciszka I, Wilhelma III</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób funkcjonowała ograniczona autonomia w Wielkim Księstwie Poznańskim</p> <p>– przedstawia sposób zarządzania Galicją</p> <p>– wymienia instytucje polskiego życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>Krakowskiej (1818), wprowadzenie obowiązku szkolnego w zaborze pruskim (1825), równouprawnienie obywateli w zaborze pruskim (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Antoniego Radziwiłła, Edwarda Flotwella, Tomasza Zana, Wojciecha Bogusławskiego, Stanisława Kostki Potockiego</p> <p>– wyjaśnia, co było przyczyną konfliktu między szlachtą i chłopami w Galicji</p> <p>– omawia ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej</p> <p>– omawia sytuację Polaków na ziemiach zabranych</p> <p>– omawia proces uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim</p> <p>– przedstawia rolę Królestwa Polskiego</p>	<p>Józefa Maksymiliana Ossolińskiego</p> <p>– przedstawia sytuację społeczną w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim</p> <p>– porównuje sytuację poszczególnych grup społeczeństwa polskiego pod zaborem pruskim i austriackim</p> <p>– porównuje sytuację kultury i oświaty polskiej w poszczególnych zaborach w pierwszej połowie XIX w.</p>	– ocenia, czy ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej sprzyjał rozwojowi kultury polskiej
--	--	--	---	--	---	---

				jako centrum życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w latach 1815–1830		
Królestwo Polskie	<ul style="list-style-type: none"> • Ustrój Królestwa Polskiego • Sytuacja społeczna i gospodarcza • Działalność legalnej opozycji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>opozycja legalna</i>, <i>opozycja nielegalna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu (1815)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego</p> <p>– wymienia instytucje, które według konstytucji z 1815 r. sprawowały w Królestwie Polskim władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>kaliszanie</i>, <i>cenzura</i>, <i>prewencyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: początek konfliktu cara z polską opozycją (1820),</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Józefa Zajączka</p> <p>– charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego ustanowiony w konstytucji z 1815 r.</p> <p>– wymienia cele, jakie stawiała sobie opozycja legalna w</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), powstanie Banku Polskiego (1828)</p> <p>– identyfikuje postacie Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Ignacego Prądzyńskiego, Stanisława Staszica</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego konstytucja Królestwa Polskiego należała do najbardziej liberalnych ustaw zasadniczych w Europie</p> <p>– omawia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-</p>	<p>– wyjaśnia, jaki status miały ziemie dawnej Rzeczypospolitej znajdujące się pod panowaniem carskiej dynastii Romanowów</p> <p>– opisuje, jak zmieniały się nastroje Polaków względem carskiego panowania w Królestwie Polskim oraz wyjaśnia, czym te zmiany były spowodowane</p>	<p>– ocenia, jakie korzyści, a jakie problemy mogło przynieść Królestwu Polskiemu położenie na pograniczu trzech mocarstw</p>

			Królestwie Polskim	Lubeckiego i ich skutki		
Powstanie listopadowe	<ul style="list-style-type: none"> Noc listopadowa Co dalej z powstaniem? Wojna z Rosją Powstanie poza Królestwem Polskim Międzynarodowa reakcja na powstanie Następstwa powstania listopadowego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>noc listopadowa</i> – lokalizuje w czasie wybuch powstania listopadowego (29 XI 1830), rozpoczęcie wojny z Rosją (II 1831) – identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego – wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego – wskazuje główne etapy wojny z Rosją – wymienia represje, jakie spadły na Polaków w Królestwie Polskim po klęsce powstania listopadowego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>noc paskiewiczowska, katorga</i> – lokalizuje w czasie: uznanie przez sejm powstania listopadowego za narodowe (18 XII 1830), detronizację Mikołaja I (25 I 1831), wprowadzenie Statutu Organicznego (1832) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołęką (26 V 1831) – identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Adama Jerzego 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powstanie Sprzysiężenia Podchorążych (1828), układ rosyjsko-austriacki (1833) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Stoczkiem i Dobrem (II 1831), bitwy pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitwę pod Iganiami (IV 1831), obronę Warszawy (6–8 IX 1831) – identyfikuje postacie: Maurycego Mochnackiego, Joachima Lelewela, Iwana Dybicza, Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater, Jana Krukowieckiego – omawia postawy społeczeństwa polskiego wobec wybuchu powstania- 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie przekształcenie się Rady Administracyjnej w Rząd Tymczasowy (3 XII 1830), wprowadzenie rosyjskiego kodeksu karnego (1847) – identyfikuje postacie: Michała Radziwiła, Józefa Dwernickiego, Józefa Sowińskiego, Konstantego Ordona – przedstawia rolę sejmu w powstaniu listopadowym – charakteryzuje działania Rządu Narodowego w czasie wojny polsko-rosyjskiej – przedstawia skutki klęski powstania 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę przywódców powstania – ocenia skutki klęski powstania listopadowego – ocenia międzynarodową reakcję na powstanie listopadowe

			<p>Czartoryskiego, Iwana Paskiewicza</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania listopadowego – opisuje wydarzenia nocy listopadowej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem i Ostrołęką – przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy – przedstawia przykłady polityki rusyfikacyjnej po powstaniu listopadowym 	<p>przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia reakcje państw europejskich na wybuch powstania listopadowego – omawia polityczne następstwa wydania Statutu Organicznego 	<p>listopadowego dla mieszkańców ziem zabranych oraz zaborów pruskiego i austriackiego</p>	
--	--	--	--	--	--	--

Wielka Emigracja i konspiracja w kraju	<ul style="list-style-type: none"> • Polacy po upadku powstania listopadowego • Emigracyjne stronnictwa polityczne Polski • romantyzm • Romantyzm na emigracji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>romantyzm, Wielka Emigracja</i> – identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina- wyjaśnia, jakie wartości były najważniejsze dla twórców okresu romantyzmu – wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopadowym nazwano wielką – wymienia stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie publikację <i>Ballad i romansów</i> Mickiewicza (1822), powstanie Hôtel Lambert (1831), Komitetu Narodowego Polskiego (1831), powstanie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832), założenie Gromad Ludu Polskiego (1835) – lokalizuje w przestrzeni emigracji polskiej w latach 1831–1832 – identyfikuje postacie: Cypriana Norwida, Joachima Lelewela, Tadeusza Krępowieckiego, – omawia osiągnięcia polskiej literatury romantycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>mesjanizm</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Komitetu Narodowego Emigracji Polskiej (1832), ogłoszenie <i>Manifestu</i> Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1836) – identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Wiktora Helmana, – wyjaśnia, jaką rolę odegrał mesjanizm w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej – opisuje sytuację Polaków, którzy zdecydowali się na emigrację po powstaniu listopadowym 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powstanie Młodej Polski (1834), – identyfikuje postacie: Karola Stolzmana, Stanisława Worcella, – wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały polskich emigrantów narody, a inaczej rządy państw Europy Zachodniej – porównuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę romantyzmu w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej – ocenia znaczenie Wielkiej Emigracji dla podtrzymania walki o niepodległość Polski
--	--	--	---	---	---	--

			– charakteryzuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji			
Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> Rabacja galicyjska 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>rabacja</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni rabację galicyjską (II–III 1846) – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do rabacji galicyjskiej 	– identyfikuje postacie: Jakuba Szeli.	– stosuje pojęcie <i>serwituty</i>	– wskazuje, które spośród zmian dokonanych w XIX w. mogły przyczynić się do ukształtowania świadomości narodowej wśród polskiego chłopstwa	– ocenia wpływ Wiosny Ludów na kształtowanie się świadomości narodowej Polaków

I. POMIAR OSIĄGNIĘĆ UCZNIA ODBYWA SIĘ ZA POMOCĄ NASTĘPUJĄCYCH NARZĘDZI:

1. Sprawdziany, kartkówki
2. Odpowiedzi ustne
3. Współudział w prowadzeniu zajęć (np. referat, prezentacja)
4. Prace domowe
5. Inne formy aktywności: udział w konkursie, olimpiadzie, wykonanie pomocy dydaktycznych
6. Aktywność na lekcji
7. Praca w grupie
8. Karty pracy uzupełniane na lekcji
9. Udział i praca w projekcie edukacyjnym
10. Praca ze źródłem historycznym

II. WYMAGANIA NA OCENY

1. **Ocenę niedostateczną** uzyskuje uczeń, który nie opanował podstawowych treści kształcenia, nie posiada podstawowych umiejętności warsztatowych, nawet z pomocą nauczyciela nie rozwiązuje poleconych zadań, nie potrafi formułować własnych opinii.
2. **Ocenę dopuszczającą** uzyskuje uczeń, który w stopniu mniej niż podstawowym opanował treści kształcenia, częściowo posiada podstawowe umiejętności warsztatowe, z pomocą nauczyciela rozwiązuje polecane zadania, ale nie potrafi formułować własnych opinii.
3. **Ocenę dostateczną** uzyskuje uczeń, który w stopniu podstawowym opanował treści kształcenia, posiada podstawowe umiejętności warsztatowe, z niewielką pomocą nauczyciela rozwiązuje polecane zadania, z dużą pomocą nauczyciela formułuje opinie.
4. **Ocenę dobrą** uzyskuje uczeń, który w stopniu średniozaawansowanym opanował treści kształcenia, posiada podstawowe umiejętności warsztatowe, samodzielnie rozwiązuje polecane zadania, z niewielką pomocą nauczyciela formułuje opinie.
5. **Ocenę bardzo dobrą** uzyskuje uczeń, który w stopniu zaawansowanym opanował treści kształcenia, posiada wszystkie umiejętności warsztatowe, samodzielnie i twórczo rozwiązuje polecane zadania i formułuje opinie.
6. **Ocenę celującą** uzyskuje uczeń, który w stopniu wykraczającym poza treści nauczane podczas lekcji opanował treści historyczne i społeczne, posiada wszystkie umiejętności warsztatowe, samodzielnie i twórczo rozwiązuje polecane zadania i formułuje opinie, podejmuje dodatkowe zobowiązania i z sukcesem bierze udział w konkursach przedmiotowych.

Aby otrzymać ocenę wyższą uczeń musi wykazać się wiedzą na oceny niższe:

dostateczny - wiedza wymagana na dopuszczający, dostateczny

dobry - wiedza wymagana na dopuszczający, dostateczny, dobry

bardzo dobry- wiedza wymagana na dopuszczający, dostateczny, dobry, bardzo dobry

celujący - wiedza wymagana na dopuszczający, dostateczny, dobry, bardzo dobry, celujący.

III. Dostosowania

Wymagania edukacyjne będą indywidualnie dostosowywane w przypadku uczniów posiadających orzeczenie lub opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, zgodnie z zaleceniami specjalistów.

W uzasadnionych przypadkach możliwe jest również wprowadzenie modyfikacji w wymaganiach dla uczniów przeżywających czasowe trudności (np. zdrowotne, emocjonalne), na podstawie obserwacji nauczycieli, opinii specjalistów lub zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Każde dostosowanie powinno być odpowiednio udokumentowane i wynikać z indywidualnych potrzeb ucznia.

Pozostałe kwestie związane z ocenianiem, klasyfikowaniem, promowaniem i egzaminowaniem zawarte są w rozdziale 8 Statutu Szkoły.